

KLEMENS GRZYBOWSKI

Pkt 1. Wyszklony jako osadnik wojskowy.

Pkt 2. [Dane osobiste:]

Klemens Grzybowski, s. Michała, wachmistrz rezerwy, zawód cywilny rolnik – osadnik wojskowy, żonaty, czworo dzieci.

Pkt 3. [Data i okoliczności aresztowania:]

W dniu 13 lutego 1940 roku o godzinie 5.00 rano zostałem aresztowany przez NKWD jako osadnik wojskowy w Futorce Ślacheckim [Chutorze Szlacheckim?], gmina Aleksandria pow. Równe i razem z rodziną zostałem wywieziony do Równego.

Pkt 4. [Nazwa obozu, więzienia, miejsca przymusowych prac:]

Dnia 8 marca 1940 roku z rodziną wywieziono mnie w głąb Rosji i osiedlono w posiołku Dziedowka, rejon Hainy [Gajny?], *obłast* mołotowska, przyuralskie tajgi i tam pracowałem z rodziną w lesie.

Pkt 5. [Opis obozu, więzienia itp.:]

Praca ciężka, w lesie, wyznaczona norma pracy, która trwała do 12 godzin dziennie, wynagrodzenie najwyżej 7 rubli 40 kopiejek. Za zarobione pieniądze trudno było przeżyć, bo kilogram chleba kosztował 90 kopiejek. Mieszkanie w barakach nieoświetlonych, bez opału i zapluskwione.

Pkt 6. [Skład jeńców, więźniów, zesłańców:]

W posiołku Dziedowka wysiedlonych z Polski było do 1,5 tys. osób. Polaków 75 proc., a pozostali Ukraińcy. Dzieci, dorośli i starcy obojga płci. Panowała choroba cynga, szkarlatyna itp. Za mojego pobytu zmarło kilkadziesiąt osób. W posiołku tym było kilka osób o znacznie wyższym poziomie i pod względem moralnym, [które] przyczyniały się do utrzymania moralności. Wyszkleni Ukraińcy prześladowali rodziny polskie z dawnej nienawiści, lecz tym się nikt nie zrażał.

Pkt 7. [Życie w obozie, więzieniu:]

Wyżywienie otrzymywane dla mnie i rodziny w stołówce w skąpej ilości za pieniądze. Ubrania żadnego. Co do kultury nic nie udzielano, z wyjątkiem szkoły dla dzieci, w której uczono tylko po rosyjsku.

Pkt 8. [Stosunek władz NKWD do Polaków:]

Ustosunkowanie się władz NKWD do Polaków. Zmuszano do pracy i wyrobienia normy, a gdy kto nie mógł, zamykano go do aresztu na noc, na dzień pod konwojem pędzono do pracy. Prowadzili propagandę komunistyczną, że komunizm zawładnie całym światem, że Polska już znikła i o niej trzeba zapomnieć. Boga nie uznawali i zabraniali jakichkolwiek praktyk religijnych.

Pkt 9. [Czy i jaka była łączność z krajem i rodzinami?]

Pomocy lekarskiej dla Polaków [nieczytelne] uprosić, że nie było tam żadnej, bo żadnych lekarstw prócz aspiryny nie było.

Pkt 10. [Czy i jaka była łączność z krajem i rodzinami?]

Łączności z krajem nie było żadnej.

Pkt 11. [Kiedy został zwolniony i w jaki sposób dostał się do armii?]

W dniu 28 sierpnia 1941 roku na zasadzie amnestii zostałem zwolniony od pracy i uznany za wolnego obywatela polskiego. 10 lutego 1942 roku w Ługowej wstąpiłem do armii polskiej, wcielony do 10 Dywizji Piechoty.

M.p., 13 marca 1943 r.